

ViHS

Videnscenter for
Handicap, Hjælpemidler og Socialpsykiatri

Regelmæssig synsundersøgelse af mennesker med udviklingshæmning

Vejledning for kontaktpersoner

Kolofon

Titel:

Regelmæssig synsundersøgelse af mennesker med udviklingshæmning.

Vejledning for kontaktpersoner

Copyright © 2012

Videnscenter for Handicap, Hjælpe midler og Socialpsykiatri

Udgivet af:

Videnscenter for Handicap, Hjælpe midler og Socialpsykiatri, 2012

8. udgave, 1. oplag

Trykt udgave: ISBN 978-87-92905-21-5

Elektronisk udgave: ISBN 978-87-92905-22-2

Forfattere:

Prof. dr. med. Mette Warburg og

Videnscenter for Handicap, Hjælpe midler og Socialpsykiatri

Redaktion:

Inger Lundsten og Bendt Nygaard Jensen

Layout: 4PLUS4

Tryk: Rosendahls Schultz Grafisk A/S

Videnscenter for Handicap, Hjælpe midler og Socialpsykiatri

Landemærket 9

1119 København K

Illustrationerne stammer fra Østerbergs Synstavle, som er et alternativ til bogstavtavlen; de anvendes her med tilladelse.

Yderligere eksemplarer af denne vejledning fås gratis og kan bestilles eller downloades på www.socialstyrelsen.dk under menu punktet Udgivelser.

Videnscenter for Handicap, Hjælpe midler og Socialpsykiatri

Videnscenter for Handicap, Hjælpe midler og Socialpsykiatri er en enhed i Socialstyrelsen, Socialministeriet. Videnscentrets opgave er at udvikle, indsamle, bearbejde og formidle viden om handicap, hjælpe midler og socialpsykiatri med henblik på at bistå kommuner, regionale og private tilbud med udvikling og kvalificering af de lokalt forankrede rådgivnings- og vejledningstilbud.

Regelmæssig synsundersøgelse af mennesker med udviklingshæmning

Det er veldokumenteret, at regelmæssige helbredsundersøgelser gennem hele livet har en forebyggende virkning. Størst opmærksomhed er der på børn og unge; man forventer, at voksne opsøger læge, tandlæge, øjenlæge med videre, på eget initiativ.

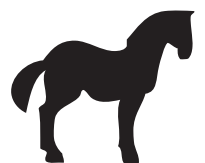

Mennesker med udviklingshæmning har langt oftere synshandicap eller nedsat syn end resten af befolkningen. Meget få mennesker med udviklingshæmning kan selv gøre opmærksom på et begyndende synsproblem, og det er meget svært for kontaktpersoner at opdage et begyndende eller langsomt forværret synsproblem.

Undersøgelser i Københavns Kommune og i det tidligere Nordjyllands Amt har vist, at omkring 30 % af de voksne med udviklingshæmning havde behov for at få briller eller for ændringer i den pædagogiske tilrettelæggelse for at opnå en forbedret livskvalitet. Behovet for briller og ændret synspædagogisk tilrettelæggelse er sandsynligvis af samme størrelsesorden i andre dele af landet.

Det er vigtigt, at alle med udviklingshæmning får foretaget regelmæssige synsundersøgelser af en fagkyndig; denne undersøgelse skal også omfatte vejledning af kontaktpersonerne. Rutinemæssige undersøgelser kombineret med specifik viden kan forebygge nogle øjenlidelser og sikre en tidlig indsats i form af briller, andre hjælpemidler og specialrådgivning.

■ Synsstatus

Ved det årlige handlingsmøde bør synsstatus indgå som emne og være kendt fra undersøgelse hos optiker eller øjenlæge. Synet bør altid undersøges ved formodning om nedsat synsevne, eller hvis der foreligger en aftale med øjenlægen. Ellers anbefales nedenstående tidsintervaller for synsundersøgelse hos øjenlægen.

■ Undersøgelsesintervaller for børn med udviklingshæmning

- Som led i den diagnostiske udredning
- Ved 2-3-årsalderen (børnehavealderen), bl.a. for at sikre normal synsudvikling og for at vurdere evt. skelen
- Ved skolestart, bl.a. for at vurdere evt. brillebehov
- Midtvejs i skoleforløbet, bl.a. for at kontrollere, om brillebehovet har ændret sig
- Ved skoleafslutning, bl.a. for at videregive den aktuelle synsstatus, eventuelle synspædagogiske tiltag ved handlingsmødet og den videre visitation.

■ Undersøgelsesintervaller for voksne med udviklingshæmning

Ved 45 år og derefter hvert femte år resten af livet. Bl.a. for at sikre gode afstands- og arbejdsbriller. Progressive glas anbefales. Samtidig foretages der kontrol af evt. grå stær (katarakt) og glaukom (grøn stær).

■ Personer med Downs syndrom

Personer med Downs syndrom bør derudover have synsundersøgelser

- Ved 1-månedsalderen, bl.a. for at kontrollere for medfødt grå stær
- Ved 1-årsalderen, bl.a. for at kontrollere for grå stær, nærsynethed og skelen
- Ved 30 år pga. risiko for tidlig almindelig grå stær og spidse hornhinder

■ Hvor foregår synsundersøgelsen?

- Børn undersøges på sygehuset i forbindelse med udredning af årsager til udviklingshæmning, derefter hos egen/lokal øjenlæge.
- Voksne kan gå til egen øjenlæge eller benytte optikerens tilbud om synstest. Optikerens (optometristen) vil henvise til øjenlæge, hvis der findes sygdomstegn, eller hvis personen er vanskelig at undersøge.
- Personer med Downs syndrom bør undersøges af øjenlæge.
- Personer med alvorlig synsnedsættelse kan henvende sig til den lokale synsrådgivning. Oplysninger om det lokale tilbud fås ved henvendelse til hjemkommunen eller Videnscenter for Handicap, Hjælpemidler og Socialpsykiatri.

■ Økonomi

Der er frit valg af øjenlæge, og henvisning fra egen læge behøves ikke. Forudgående tidsaftale er nødvendig. Konsultation og behandling dækkes af den offentlige sygesikring.

Optikerens (optometristens) ydelser og briller betales af brugeren, medmindre der er tale om særlige øjenlidelser som beskrevet i Bekendtgørelse om hjælp til anskaffelse af hjælpemidler og forbrugsgoder efter serviceloven. Progressive brilleglas er ret dyre, men må stærkt anbefales til personer over 45 år. På grund af indtægtsnedgangen ved folkepensionsalderen anbefales det indtrængende, at briller anskaffes eller fornys inden dette tidspunkt. Der kan ydes støtte til hjælpemidler, boligindretning m.m. efter Lov om Social Service.

Relevante kontakter og adresser

■ Øjenlæge og optiker (optometrist)

Se lokal vejviser/telefonbog.

■ Landsdækkende specialøjeklinik for Børn og voksne med Handicap

Det er ofte vanskeligt at vurdere patienter med udviklingshæmning og det er specielt vanskeligt at vurdere hvorledes de bruger deres syn.

Øjeklinikken for Børn og voksne med Handicap er en specialøjeklinik med speciale i undersøgelse og behandling af synslidelser hos børn og voksne med udviklingshæmning og andre med medfødte eller tidligt erhvervede handicap.

Hvordan bliver man henvist

Der kræves en begrundet henvisning fra egen læge eller fra speciallæge/øjnelæge eller sygehusafdeling. Øjeklinikken for Børn og Handicappede søger selv om evt. kaution for behandlingen.

- Glostrup Hospital, Øjeklinikken for Børn og voksne med Handicap
Nordre Ringvej 69, 2600 Glostrup
Telefon: 38 63 43 78, hverdage kl. 9 – 11

■ Blindecenter Bredegaard

Tilbyder undervisning i ADL, mobility, sanseintegration samt botræning for borgere med nedsat fysisk- og psykisk funktionsevne og synshandicap, samt for personale der arbejder med nævnte borgere. På deres værksteder tilbydes også særligt tilrettelagte kurser vedrørende arbejdspraktik- og arbejdsprøvning for borgere med nedsat funktionsevne, fortrinsvis blinde og svagsynede.

- Blindecenter Bredegaard
Lindelyvej 5, 3480 Fredensborg
Telefon: 45 11 84 11
Mail:bredegaard@hav1.regionh.dk
www.blindecenterbredegaard.dk

■ Helhedstilbuddet Blindenetværket

Tilbyder erfaringsudveksling, supervision og kurser om det pædagogiske arbejde med voksne med udviklingshæmning og synshandicap.

→ Blindenetværket

Bank-Mikkelsens Vej 10, 2820 Gentofte

Kontaktperson: Solveig Broby

Telefon: 39 98 71 00

Mail: solb@gentofte.dk

www.blindenetvaerket.dk

■ IBOS – Institut for Blinde og Svagsynede

Aktivitet og Samvær er IBOS' tilbud til unge og voksne med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne og med behov for støtte f.eks. i forhold til hygiejne, social orientering, at bo i egen bolig eller til at bryde ensomhed og isolation.

“Fra jord til bord” er et treårigt projekt med fokus på at øge livskvalitet, personlig udvikling og samfundsdeltagelse. Dette sker bl.a. gennem et forløb med læring om kost, økologi og bevægelse.

Permanent bo-tilbud for blinde og svagsynede som også har andre funktionsevnenedsættelser og derfor ikke er i stand til at bo alene uden specialpædagogisk støtte.

→ Institut for Blinde og Svagsynede

Rymarksvej 1, 2900 Hellerup

Telefon: 39 45 25 45

Mail: ibos@ibos.dk

www.ibos.dk

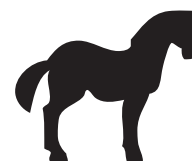
■ Specialrådgivning ved alvorlig synsnedsættelse

Hvis briller ikke kan afhjælpe en alvorlig synsnedsættelse, kan en synskonsulent vejlede og rådgive om synspædagogik og ændringer i det fysiske miljø samt undervise i kompenserende teknikker. Synskonsulenten vil evt. også kunne foretage en synsudredning. Hjemkommunen eller nærmeste Kommunikationscenter kan oplyse, hvor synsrådgivningen for borgere i den pågældende kommune er placeret.

■ Information og vidensøgning

Socialstyrelsens fagområder udviklingshæmning og synshandicap indsamler, bearbejder og formidler viden om synshandicap og udviklingshæmning. Socialstyrelsen har bl.a. udgivet en række gratis hæfter og videoer om synshandicap hos udviklingshæmmede, pædagogiske muligheder med mere. Man kan gennemse og bestille disse udgivelser på Socialstyrelsens hjemmeside www.socialstyrelsen.dk

Videnscenter for Handicap, Hjælpemidler og Socialpsykiatri

T: 72 42 41 00

E: vihs@socialstyrelsen.dk

Læs mere på

www.socialstyrelsen.dk